

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETUSVINKIT

Tekijänoikeustaidot on jaettu materiaalissa kolmeen osaan: tekijänoikeustietouteen, erityyppisten aineistojen käyttötaitoon ja tiedonhankintataitoon ja kriittiseen lukutaitoon. Jokaiseen taitoon löytyy Kopiraittilan koulusta omaa oppimismateriaalia sekä pelillisiä harjoitteita taitojen opettelemiseen.

Opetusvinkit soveltuvat käytettäviksi esimerkiksi äidinkielen, tieto- ja viestintätekniikan tai ammattiaineiden tunneilla. Opetusvinkit voi toteuttaa sellaisinaan tai niistä voi poimia kulloiseenkin opetustilanteeseen sopivat tehtävät ja materiaalit. Esimerkiksi lähdemerkintäohjeeseen tai videoprojektin muistilistaan voi palata uudestaan eri oppimisprojektien yhteydessä.

Materiaalikononaisuuden voi suorittaa myös itsenäisesti opiskellen Kopiraittilan koulusta löytyvän itseopiskeluohjeen avulla.

1. Tietoa tekijänoikeuksista

	TAVOITE JA SISÄLTÖ	MATERIAALIT KOPIRAITILAN KOULUSSA	OPETUSVINKIT
TEKIJÄNOIKEUDET	Ymmärtää tekijänoikeuksia käytännön tilanteissa erilaisten lupien ja julkaisutapojen kannalta. Tuntee tekijänoikeuden peruskäsitteet.	Tekijänoikeusopas Video: Mitä tekijänoikeus on Materiaali: Tekijänoikeus suojaa luovaa työtä Tietovisa	Oppitunnin aluksi selvitetään tekijänoikeuden peruskäsitteet: tekijänoikeuden suoja, tekijänoikeuden suoja. Keskustellaan yhdessä, miksi tekijänoikeuksien kunnioittaminen on tärkeää. Tekijänoikeustietoutta voidaan testata Tietovisa-pelillä. Opiskelija voi kysymyksiä pohtiessaan hakea tietoa Kopiraittilan koulusta löytyvästä videosta, tekijänoikeusoppaasta tai Kopiraitti.fi-verkkosivulta.
TOISEN TEKEMÄN SISÄLLÖN JAKAMINEN	Ymmärtää yksityisyyden ja kunnian suojan. Ymmärtää, että tekijänoikeus suojaa luovaa työtä. Ymmärtää rikosoikeudelliset vastuunsa ja seuraamukset tekijänoikeuden rikkomuksista. Osaa hyödyntää oikeanlaista lupaa tai lisenssiä teoksia käytettäessä.	Tekijänoikeusopas Muistilistat: Tekijänoikeus, internet ja sosiaalinen media Kuvaaminen Projektityö Videoprojekti Materiaali: Projektityön tekeminen Video: Teosten käyttö	Tutustutaan erilaisiin lupatarkoituksiin ja lisensseihin, jotka ovat olennaisia oman oppimistehtävän kannalta. Opiskelijat voivat pienissä ryhmissä selvittää lupien ja lisenssien sisällön oman oppimistehtävän kannalta sekä opettaa sen muille. Tutustutaan kuvien ottamiseen ja jakamiseen sekä niihin liittyviin yksityisyyden ja kunnian suojan periaatteisiin.
OMAN TUOTOKSEN TEKIJÄNOIKEUDET JA JAKAMINEN	Osaa hyödyntää tekijänoikeutta omissa töissään. Osaa hyödyntää toisten tekemiä sisältöjä ja teoksia omassa työssään tekijänoikeuksia kunnioittaen. Ymmärtää, että tekijänoikeus suojaa luovaa työtä.	Tekijänoikeusopas Muistilistat: Projektityö Videoprojekti Omat työt – omat oikeudet Yksityinen käyttö Video: Mitä tekijänoikeus on	Keskustellaan yhdessä, mitä minä tekijänä eli luova tuottaminen tarkoittaa. Mitä oikeuksia minulla on omaan työhöni? Tutustutaan erilaisiin lupatarkoituksiin ja lisensseihin, jotka ovat olennaisia oman tuottamisen kannalta.

2. Erityyppisten aineistojen käyttötaidot

	TAVOITE JA SISÄLTÖ	MATERIAALIT KOPIRAITILAN KOULUSSA	OPETUSVINKIT
ERILAISTEN AINEISTOJEN KÄYTTÖ OMASSA TUOTTAMISESSA	<p>Osaa käyttää tekstiä, kuvaa, musiikkia, ääntä, elävää kuvaa sekä näiden yhdistelmiä oppimistehtävissä tekijänoikeuksia kunnioittaen. Ymmärtää, kuinka paljon alkuperäisiä kuvia tai teoksia voi muokata tekijän moraalisia oikeuksia kunnioittaen.</p> <p>Osaa käyttää ja merkitä erilaisia lähteitä.</p>	<p>Muistilistat: Projektityö Videoprojekti Kuvaaminen</p> <p>Muistilistakone</p> <p>Lähdemerkintäohje</p> <p>Video: Teosten käyttö</p> <p>Materiaali: Projektityön tekeminen</p> <p>Totta vai tarua -peli</p>	<p>Ennen oman projektin aloittamista tutustutaan Kopiraattilan koulusta löytyviin projektin kannalta oleellisiin muistilistoihin ja Teosten käyttö -videoon. Voidaan myös käydä yhdessä läpi teosten käyttöön liittyviä perusasioita (esimerkiksi tekijänoikeuksista kertovat merkinnot, käyttöluvat, lähdemerkinnät ja referointi).</p> <p>Muistilistakoneella voidaan tehdä kohdistettu ohje lähteiden ja teosten käytöstä sen mukaan, millainen lopputuotos on kyseessä.</p> <p>Selvitetään kokonaisuuden aluksi, mitä tarkoittaa suora ja epäsuora referointi. Opiskellaan lähdemerkintäohjeen avulla erilaisiin lähteisiin liittyvät viittaus tavat. Opettaja voi etsiä valmiiksi tai laittaa opiskelijat itse tunnilla etsimään oppitunnin tai oppimistehtävän aiheeseen sopivia erilaisia lähteitä. Opiskelijat tekevät viittaukset näihin lähteisiin lähdemerkintäohjetta hyödyntäen</p> <p>Teosten käyttötaitoa voidaan harjoitella Totta vai tarua -pelillä.</p>

3. Tiedonhankintataidot ja kriittinen lukutaito

	TAVOITE JA SISÄLTÖ	MATERIAALIT KOPIRAITTILAN KOULUSSA	OPETUSVINKIT
TIEDONHAKU	<p>Osaa hankkia ammat- tialaansa sopivaa tietoa erilaisista lähteistä. Löytää aiheeseen sopivia avain- käsitteitä. Osaa käyttää hakukoneita sekä kirjas- ton tiedonhakupöytäjärjestel- mää tarkoituksenmukai- sesti.</p> <p>Osaa merkitä lähteen hy- vän tavan mukaisesti.</p>	<p>Opiskelijan oman tuottamisen polku -materiaali</p> <p>Muistilista: Tekstin lainaaminen lähteestä</p> <p>Materiaali: Siteeraaminen</p> <p>Lähdemerkintäohje</p> <p>Bingopeli</p>	<p>Ennen oman oppimistehtävän teke- mistä keskustellaan yhdessä, millaisia tekstejä voi käyttää oppimistehtävän lähteinä, mistä näitä tekstejä voi löytää, voiko tekstien hakemista jollain tavoin helpottaa ja mitä erilaisia hakukoneita voi käyttää tiedonhakuun.</p> <p>Yhdessä voidaan harjoitella tiedonha- kua tunnin tai oppimistehtävän aihe- eseen liittyvistä aihepiireistä. Harjoitte- lun voi toteuttaa halutessaan kilpailuna, kuka löytää nopeimmin tarvittavan tiedon. Opettaja voi esimerkiksi laatia tunnin aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joihin tulee etsiä vastaus mahdollisim- man nopeasti.</p> <p>Ennen oman oppimistehtävän aloitta- mista käydään yhdessä läpi opiskelijan oman tuottamisen polku -materiaali ja lähdemerkintäohje. ja Lähdemerkintä- ohje. Selvitetään, mitä tarkoittaa suora ja epäsuora referointi. Opiskellaan lähdemerkintäohjeen avulla erilaisiin lähteisiin liittyvät viittaustavat.</p> <p>Tiedonhankintataitoa voidaan testata Bingo-pelillä.</p>
LÄHDEKRIITIIKKI	<p>Osaa arvioida lähteiden luotettavuutta ja tarkas- tella saatuja hakutuloksia kriittisesti sekä poimia erilaisia näkökulmia aihee- seen.</p>	<p>Opiskelijan oman tuottamisen polku -materiaali</p>	<p>Opettaja tai opiskelijat voivat etsiä op- pitunnin tai oppimistehtävän aiheeseen liittyen erilaisia lähteitä. Esimerkiksi kahdesta kolmeen erilaista lähde- tä: yksi on luotettava ja tarkoituksen- mukainen tehtävän kannalta, toinen on luotettava mutta epäolennainen ja kolmas on täysin epäluotettava ja epäolennainen tehtävän näkökulmas- ta. Teksteihin tutustumisen jälkeen voidaan yhdessä keskustella, mistä tunnistaa lähteen olevan luotettava tai tarkoituksenmukainen ja mistä lähteen epäluotettavuus syntyy.</p>

4. Tekijänoikeustaitojen hallinta

	TAVOITE JA SISÄLTÖ	MATERIAALIT KOPIRAITILAN KOULUSSA	OPETUSVINKIT
TEKIJÄNOIKEUSTAITOJEN LOPPUTESTI	<p>Ymmärtää tekijänoikeuksia sekä yksityisyyden ja kunnian suojan periaatteita erilaisissa käytännön tilanteissa, myös erilaisten lupien ja julkaisutapojen kannalta. Tuntee tekijänoikeuden peruskäsitteet.</p> <p>Osaa käyttää erilaisia aineistoja omassa työssään tekijänoikeuksia kunnioittaen.</p>	<p>Koko Kopiraittilan koulun materiaali</p> <p>Eri taitojen harjoituspelit:</p> <ul style="list-style-type: none">Bingo,Totta vai taruaTietovisa <p>Lopputesti</p> <p>Tulostettava diplomi</p>	<p>Ensin suoritetaan tekijänoikeustaitojen harjoituspelit, minkä jälkeen päästään osoittamaan omat taidot lopputestissä. Opiskelijat voivat suorittaa lopputestin myös itsenäisesti.</p> <p>Kysymyksiä pohtiessaan opiskelija voi hakea tietoa Kopiraittilan koulusta löytyvistä materiaaleista ja Kopiraitti.fi-verkkosivulta.</p> <p>Kun opiskelija on saanut testin suoritettua hyväksytysti, voi hän tulostaa todistuksen osoitukseksi tekijänoikeustaidoistaan.</p>